

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU
EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION

11.

MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP
„SPECIJALNA
EDUKACIJA I
REHABILITACIJA
DANAS”

11th

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE
“SPECIAL
EDUCATION AND
REHABILITATION
TODAY”

ZBORNİK RADOVA

PROCEEDINGS

Beograd, Srbija
29-30. oktobar 2021.

Belgrade, Serbia
October, 29-30th, 2021

UNIVERZITET U BEOGRADU – FAKULTET ZA
SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

11. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 29–30. oktobar 2021. godine

Zbornik radova

11th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 29–30th, 2021

Proceedings

**11. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 29-30. oktobar 2021. godine
Zbornik radova**

**11th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 29-30th, 2021
Proceedings**

IZDAVAČ / PUBLISHER

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation

ZA IZDAVAČA / FOR PUBLISHER

Prof. dr Gordana Odović, v.d. dekana

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK / EDITOR-IN-CHIEF

Prof. dr Branka Jablan

UREDNICI / EDITORS

Prof. dr Irena Stojković
Doc. dr Bojan Dučić
Doc. dr Ksenija Stanimirov

RECENZENTI / REVIEWERS

Prof. dr Sonja Alimović
Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska
Doc. dr Ingrid Žolgar Jerković
Univerzitet u Ljubljani – Pedagoški fakultet Ljubljana, Slovenija
Prof. dr Vesna Vučinić, prof. dr Goran Jovanić, doc. dr Aleksandra Pavlović
Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

LEKTURA I KOREKTURA / PROOFREADING AND CORRECTION

Maja Ivančević Otanjac, predavač

DIZAJN I OBRADA / DESIGN AND PROCESSING

Biljana Krasić
Mr Boris Petrović
Zoran Jovanković

Zbornik radova biće publikovan u elektronskom obliku

Proceedings will be published in electronic format

Tiraž / Circulation: 200

ISBN 978-86-6203-150-1

MALADAPTIVNA REGULACIJA EMOCIJA I DIMENZIJE VEZANOSTI: DA LI JE SUZBIJANJE EKSPRESIJE EMOCIJA POVEZANO SA NESIGURNOM VEZANOŠĆU?

Luka Mijatović**

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Uvod: Povezanost kvaliteta vezanosti i određenih aspekata regulacije emocija bila je predmet brojnih studija. Po nekim shvatanjima, i adaptivne i maladaptivne strategije prevladavanja se mogu posmatrati kao manifestacije sistema vezanosti. U okviru Grosovog modela regulacije emocija, suzbijanje ekspresije emocija se smatra maladaptivnom strategijom, koja je usmerena na emocionalni odgovor i u vezi je sa teškoćama u nekim psihosocijalnim domenima: sa intenzivnijim doživljavanjem negativnih emocija, problemima u interpersonalnoj sferi, nižoj psihološkoj dobrobiti, itd.

Cilj: Cilj ovog istraživanja je da dodatno ispita povezanost između dimenzija vezanosti sa maladaptivnom regulacijom emocija.

Metod: Dimenzije vezanosti su procenjene Upitnikom za procenu afektivnog vezivanja (UPIPAV) koji obuhvata 7 supskala: Korišćenje spoljašnje baze sigurnosti, Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti, Nerazrešena porodična traumatizacija, Negativan model selfa, Negativan model drugih, Slaba regulacija besa i Kapacitet za mentalizaciju. Suzbijanje ekspresije emocija, koje predstavlja maladaptivnu strategiju regulacije emocija, procenjeno je Upitnikom o regulaciji emocija (Emotion Regulation Questionnaire – ERQ). Iz inicijalnog uzorka (N=190) su izdvojene dve grupe: 1) ispitanici (N1=61) čiji su skorovi na skali Suzbijanje ekspresije emocija ispod prvog kvartila („nisko suzbijanje“) i 2) ispitanici (N2=62) sa skorovima iznad trećeg kvartila na istoj skali („visoko suzbijanje“). Učesnici u istraživanju su bili studenti specijalne edukacije i rehabilitacije sa Univerziteta u Beogradu.

Rezultati: T-test za nezavisne uzorke je ukazao na značajno niže skorove na skalama Korišćenje spoljašnje baze sigurnosti ($t=6,115$, $df=121$, $p<0,001$) i Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti ($t=2,391$, $df=121$, $p<0,05$), a povišene skorove na skalama Negativan model selfa ($t=-3,543$, $df=121$, $p<0,001$), Negativan model drugih ($t=-2,871$, $df=121$, $p<0,01$) i Slaba regulacija besa ($t=-2,411$, $df=121$, $p<0,05$) u grupi u kojoj je suzbijanje bilo učestalije (tzv. „visoko suzbijanje“).

** lukamijatovic@fasper.bg.ac.rs

Zaključak: *Prema dobijenim rezultatima, ispitanici koji češće suzbijaju izražavanje emocija takođe imaju i odlike vezanosti tipične za nesigurne obrasce vezanosti. Nalazi predstavljaju potvrdu maladaptivne prirode suzbijanja ekspresije emocija kao uobičajene regulatorne strategije.*

Ključne reči: *regulacija emocija, maladaptivne strategije regulacije, suzbijanje ekspresije emocija, dimenzije vezanosti*

UVOD

U okviru Grosovog modela regulacije emocija, kao često korišćenog teorijskog okvira, smatra se da regulacija emocija rezultira promenama dinamike, trajanja i brzine emocionalnih doživljaja (Gross & Thompson, 2007). Gros smatra da se regulacija emocija odnosi na redukovanje, jačanje ili održavanje iskustva i pozitivnih i negativnih emocija u zavisnosti od trenutnih ciljeva osobe. U fokusu ovog modela su dve strategije koje se razlikuju u pogledu momenta njihove aktivacije, ali i adaptivne vrednosti: kognitivna ponovna procena i suzbijanje ekspresije emocija. Prva strategija se javlja rano u procesu generisanja emocija i može modifikovati čitav emocionalni proces kao i reakciju. Reč je o obliku kognitivne promene koja uključuje menjanje načina na koji se razmišlja o situaciji tako što se menja njen emocionalni značaj i uticaj. Ona omogućava sagledavanje situacije kao manje emocionalne, pri čemu se poseban naglasak stavlja na umanjenje uticaja izloženosti negativnim emocijama (Gross, 2001). Budući da se javlja pre nego što je došlo do izazivanja emocionalnih odgovora, ova strategija je ekonomična i adaptivna, jer štedi kognitivne resurse osobe, ostavljajući mogućnost za optimalno funkcionisanje u okviru situacije. Suzbijanje ekspresije emocija je oblik modulacije odgovora koji uključuje inhibiranje tekućeg emocionalno-ekspresivnog ponašanja, tj. nastoji da podesi unapred generisane tendencije emocionalnog reagovanja (Gross & Levenson, 1993). Javlja se kasnije u procesu i ne utiče na samu emociju, već samo na bihevioralne aspekte tendencija emocionalnog reagovanja. Suzbijanje zahteva aktivan napor upravljanja emocijama, kao i podešavanje emocionalnih odgovora čime se troše kognitivni kapaciteti koji predstavljaju važan preduslov uspešnog prevladavanja u stresnim situacijama (Richards & Gross, 2000).

Teškoće u regulaciji emocija (tj. korišćenje neadaptivnih strategija) su povezane sa višim nivoima depresije, anksioznosti, posttraumatskog stresa, intenzivnijim doživljajima negativnog afekta i sl. (Berking et al., 2008; Dennis, 2007; Livingstone et al., 2009; Saxena et al., 2011). Strategije regulacije emocija su se pokazale kao značajni prediktori ne samo emocionalnih i socijalnih, već i somatskih teškoća (John & Gross, 2004; Mikolajczak et al., 2008; Schutte et al., 2009).

Iako dispozicioni faktori poput crta ličnosti i temperamenta imaju značajan uticaj na upotrebu strategija regulacije emocija, pojedini autori ističu i ulogu kvaliteta interakcionih obrazaca unutar porodice (Gresham & Gullone, 2012). U vezi sa tim, brojna istraživanja su pokazala korelacije između strategija regulacije emocija

i obrazaca vezanosti, pri čemu se dosledno ponavlja veza između korišćenja adaptivnih strategija regulacije emocija i sigurnog obrasca vezanosti (Izard et al., 2011; Jaffe, 2010; Morris et al., 2007).

Po Bolbijeovom shvatanju, u osnovama unutrašnjih radnih modela – modela sebe i modela drugog su dimenzije izbegavanja i anksioznosti koje su povezane sa brojnim psihopatološkim stanjima i simptomima, poput depresije, patološkog narcizma, povišenog negativnog afekta, interpersonalnih problema, osećanja usamljenosti i povišene hostilnosti (Wei et al., 2004). Na osnovu ovih dimenzija, Bartolomju (Bartholomew, 1993) definiše četiri obrasca afektivnog vezivanja koji se mogu prepoznati kod adolescenata i odraslih: sigurni, preokupirani, izbegavajući i bojažljivi. Siguran obrazac uključuje pozitivne evaluacije i sebe i drugog, što omogućava građenje kvalitetnih i autentičnih obrazaca sa drugima. Osobe sa ovim obrascem imaju kapacitete za empatiju i adekvatnu afektivnu regulaciju, ispoljavaju autonomiju i sposobni su da integrišu pozitivna i negativna iskustva. Kod ostalih, nesigurnih obrazaca, negativno je opažen bar jedan unutrašnji radni model, a mogu ih karakterisati i teškoće u regulaciji emocija (Stefanović-Stanojević, 2006).

CILJ

Utvrđivanje povezanosti maladaptivne regulacije emocija sa dimenzijama afektivnog vezivanja predstavlja glavni cilj ovog istraživanja. Dodatno, ispitana je i veza između obrazaca vezanosti sa korišćenjem suzbijanja ekspresije emocija kao regulatorne strategije.

METOD

Inicijalni uzorak je činilo 190 studenata Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju. Primenjena su dva instrumenta:

1. *Upitnik o regulaciji emocija (ERQ – Emotion Regulation Questionnaire; Gross & John, 2003)*, koji se sastoji od 10 tvrdnji od kojih se šest odnosi na uobičajenu upotrebu strategije ponovne procene, dok četiri nastoje da procene uobičajenu upotrebu suzbijanja ekspresije emocija na sedmostepenoj skali Likertovog tipa. Ovaj instrument se odlikuje zadovoljavajućim metrijskim karakteristikama i često se primenjuje u oblasti procene strategija regulacije emocija (Gross & John, 2003). U istraživanju korišćena je samo skala Suzbijanje ekspresije emocija, a na osnovu skorova na ovoj skali iz inicijalnog uzorka su izdvojene dve grupe: prvu su činili ispitanici (N1=61) čiji su skorovi na skali ispod prvog kvartila, tj. oni koji retko primenjuju ovaj način regulacije emocija (tzv. grupa „nisko suzbijanje“), dok su se u drugoj grupi našli oni ispitanici (N2=62) čiji su skorovi na istoj skali iznad trećeg kvartila, tj. oni koji učestalo koriste ovu strategiju (grupa „visoko suzbijanje“).
2. *Upitnik za procenu afektivnog vezivanja – revidirana verzija (UPIPAV-R; Hanak, 2004; Vukosavljević-Gvozden & Hanak, 2007)*, kojim se procenjuju bazični aspekti afektivnog vezivanja i obrasci vezanosti. Za razliku od većine upitnika za

procenu afektivnog vezivanja kojima se procenjuje kvalitet vezanosti za određene figure, ovaj instrument ispituje opšti obrazac vezivanja koji je, prema teoriji, odraz reprezentacionog sveta jedinke (Hanak, 2010). Revidirana verzija instrumenta se sastoji od sedam skala: Korišćenje spoljašnje baze sigurnosti, Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti, Nerazrešena porodična traumatizacija, Negativan model selfa, Negativan model drugih, Slaba regulacija besa i Kapacitet za mentalizaciju. Svaku skalu čini po 11 stavki. Stepenu slaganja sa stavkama se izražava na sedmostepenoj skali. Metrijske karakteristike instrumenta su dobre, a na osnovu skorova na aspektima (dimenzijama) vezanosti, moguće je odrediti pripadnost obrascima afektivnog vezivanja za svakog ispitanika – siguran, odbacujući, bojažljivi i preokupirani (Hanak, 2004; Hanak, 2010; Vukosavljević-Gvozden i Hanak, 2007).

REZULTATI

U Tabeli 1 su prikazane aritmetičke sredine sa standardnim devijacijama na UPIPAV-R skalama za dve grupe ispitanika u odnosu na učestalost primene strategije Suzbijanje ekspresije emocija. Rezultati t-testa za nezavisne uzorke ukazuju na postojanje statistički značajnih razlika između ispitanika koji retko suzbijaju izražavanje emocija („nisko suzbijanje“) i ispitanika koji su skloniji češćoj primeni ove strategije („visoko suzbijanje“) na pojedinim dimenzijama vezanosti. Konkretnije, ispitanici koji češće suzbijaju izražavanje emocija imaju niže skorove na skali Korišćenje spoljašnje baze sigurnosti ($p < 0,01$), Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti ($p < 0,05$), a povišene skorove na skalama Negativan model selfa ($p < 0,01$), Negativan model drugih ($p < 0,01$) i Slaba regulacija besa ($p < 0,05$).

Tabela 1

Deskriptivne mere dimenzija vezanosti (UPIPAV-R skale) sa rezultatima t-testa za nezavisne uzorke (NS – nisko suzbijanje ekspresije emocija, VS – visoko suzbijanje ekspresije emocija)

UPIPAV skale	Grupa	N	AS	SD	t	df	p																																																																				
Korišćenje spoljašnje baze sigurnosti	NS	61	68,93	6,21	6,115	121	0,000																																																																				
	VS	62	58,00	12,53				Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti	NS	61	53,39	10,13	2,391	121	0,018	VS	62	48,85	10,90	Nerazrešena porodična traumatizacija	NS	61	24,25	16,25	-1,585	121	0,116	VS	62	28,81	15,65	Negativan model selfa	NS	61	24,77	11,39	-3,543	121	0,001	VS	62	32,06	11,44	Negativan model drugih	NS	61	43,87	12,12	-2,871	121	0,005	VS	62	50,11	12,00	Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017	VS	62	33,31	12,46	Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284
Strah od gubitka spoljašnje baze sigurnosti	NS	61	53,39	10,13	2,391	121	0,018																																																																				
	VS	62	48,85	10,90				Nerazrešena porodična traumatizacija	NS	61	24,25	16,25	-1,585	121	0,116	VS	62	28,81	15,65	Negativan model selfa	NS	61	24,77	11,39	-3,543	121	0,001	VS	62	32,06	11,44	Negativan model drugih	NS	61	43,87	12,12	-2,871	121	0,005	VS	62	50,11	12,00	Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017	VS	62	33,31	12,46	Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284	VS	62	54,79	8,52								
Nerazrešena porodična traumatizacija	NS	61	24,25	16,25	-1,585	121	0,116																																																																				
	VS	62	28,81	15,65				Negativan model selfa	NS	61	24,77	11,39	-3,543	121	0,001	VS	62	32,06	11,44	Negativan model drugih	NS	61	43,87	12,12	-2,871	121	0,005	VS	62	50,11	12,00	Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017	VS	62	33,31	12,46	Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284	VS	62	54,79	8,52																				
Negativan model selfa	NS	61	24,77	11,39	-3,543	121	0,001																																																																				
	VS	62	32,06	11,44				Negativan model drugih	NS	61	43,87	12,12	-2,871	121	0,005	VS	62	50,11	12,00	Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017	VS	62	33,31	12,46	Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284	VS	62	54,79	8,52																																
Negativan model drugih	NS	61	43,87	12,12	-2,871	121	0,005																																																																				
	VS	62	50,11	12,00				Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017	VS	62	33,31	12,46	Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284	VS	62	54,79	8,52																																												
Slaba regulacija besa	NS	61	28,64	8,63	-2,411	121	0,017																																																																				
	VS	62	33,31	12,46				Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284	VS	62	54,79	8,52																																																								
Kapacitet za mentalizaciju	NS	61	56,44	8,51	1,076	121	0,284																																																																				
	VS	62	54,79	8,52																																																																							

Kada se na osnovu skorova na UPIPAV-R skala odrede obrasci vezanosti, može se uočiti da postoji povezanost u obrascima vezanosti i primene strategije suzbijanje ekspresije emocija: Hi-kvadrat je značajan na nivou 0,01. Primećuje se da iznad 50% ispitanika sa sigurnim obrascem vezanosti ima niske skorove na ovoj skali ERQ upitnika (Tabela 2).

Tabela 2*Rezultati Hi-kvadrat testa*

	Obrasci vezanosti				Ukupno
	Siguran	Bojažljivi	Odbacujući	Preokupirani	
Nisko suzbijanje	33	4	8	16	61
Visoko suzbijanje	14	16	16	16	62
Ukupno	47	20	24	32	123

 $\chi^2=17,541$, $df=3$, $p=0,001$

DISKUSIJA

Prikazani rezultati su u skladu sa nalazima drugih autora da nepostojanje stvarne ili internalizovane figure vezivanja ili nesigurnost u pogledu njene dostupnosti za pružanje podrške može voditi do intenziviranja negativnih emocija, a često i do teškoća u nastojanjima da se one regulišu (Shaver & Mikulincer, 2014). Aktuelna studija pokazuje da se osobe koje često suzbijaju izražavanje emocija značajno ređe oslanjaju na spoljašnju bazu sigurnosti i doživljavaju manje straha da će ona biti nedostupna.

Podatak da su korišćenje maladaptivne strategije regulacije emocija i manjak kapaciteta da se reguliše osećanje besa povezani je u skladu sa nalazima Kupera i saradnika. Ovi autori zapažaju da sigurno vezane osobe prihvataju negativne emocije i uspešno se nose sa njima, tj. primenjuju efikasne mehanizme prevladavanja, nasuprot osobama sa nesigurnim obrascima: npr. osobe sa izbegavajućim obrascem burno emocionalno reaguju bez jasnog znanja o uzroku takvih reakcija, dok osobe sa preokupiranim obrascem često nisu u mogućnosti da primene adekvatne strategije regulacije emocija sa jasnim ciljem (Cooper et al., 1998).

Visoko izražene dimenzije anksioznosti i izbegavanja podrazumevaju da je i unutrašnji radni model sebe ili drugih (ili pak oba) negativno evaluiran. Rezultati ovog istraživanja potvrđuju povezanost suzbijanja ekspresije emocija sa negativnim modelom i sebe i drugih, a do istog zaključka dolaze i drugi autori (Brandão et. al, 2020; Read et. al, 2018).

ZAKLJUČAK

Zapažanja o ulozi regulacije emocija u procesu vezivanja su dovela do preispitivanja i redefinisavanja utemeljenih znanja u ovoj oblasti (Pietromonaco et al., 2006). Nalazi koji ističu pozitivnu vezu između sigurnog obrasca i strategija regulacije

emocija za koje možemo reći da su adaptivnog karaktera su dosledno potvrđivani. Rezultati prikazane studije predstavljaju potvrdu povezanosti maladaptivne regulacije emocija – tačnije, primene strategije suzbijanja ekspresije emocija – sa pojedinim aspektima nesigurne vezanosti i u skladu su Grosovim teorijskim modelom regulacije emocija.

LITERATURA

- Bartholomew, K. (1993). From childhood to adult relationships: Attachment theory and research. In S. Duck (Ed.), *Learning about relationships* (pp. 30-62). Sage Publications, Inc.
- Berking, M., Orth, U., Wupperman, P., Meier, L. L., & Caspar, F. (2008). Prospective effects of emotion-regulation skills on emotional adjustment. *Journal of Counseling Psychology, 55*(4), 485-494. <https://doi.org/10.1037/a0013589>
- Brandão, T., Matias, M., Ferreira, T., Vieira, J., Schulz, M. S., & Matos, P. M. (2020). Attachment, emotion regulation, and well-being in couples: Intrapersonal and interpersonal associations. *Journal of Personality, 88*(4), 748-761. <https://doi.org/10.1111/jopy.12523>
- Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology, 74*(5), 1380-1397. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1380>
- Dennis, T. A. (2007). Interactions between emotion regulation strategies and affective style: Implications for trait anxiety versus depressed mood. *Motivation and Emotion, 31*(3), 200-207. <https://doi.org/10.1007/s11031-007-9069-6>
- Gresham, D., & Gullone, E. (2012). Emotion regulation strategy use in children and adolescents: The explanatory roles of personality and attachment. *Personality and Individual Differences, 52*(5), 616-621. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.12.016>
- Gross, J. J. (2001). Emotion regulation in adulthood: Timing is everything. *Current Directions in Psychological Science, 10*(6), 214-219. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00152>
- Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*(2), 348-362. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348>
- Gross, J. J., & Levenson, R. W. (1993). Emotional suppression: Physiology, self-report, and expressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 64*(6), 970-986. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.6.970>
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 3-24). The Guilford Press.
- Hanak, N. (2004). Konstruisanje novog instrumenta za procenu afektivnog vezivanja kod odraslih i adolescenata – UPIPAV. *Psihologija, 37*(1), 123-141. <https://doi.org/10.2298/PSIO401123H>
- Hanak, N. (2010). Razlike između trudnica sigurnog obrasca i nesigurnih obrazaca afektivne vezanosti u pogledu tranzicije ka materinstvu. *Psihološka istraživanja, 13*(1), 131-147. <https://doi.org/10.5937/PsiIstra1001131H>
- Izard, C. E., Woodburn, E. M., Finlon, K. J., Krauthamer-Ewing, E. S., Grossman, S. R., & Seidenfeld, A. (2011). Emotion knowledge, emotion utilization, and emotion regulation. *Emotion Review, 3*(1), 44-52. <https://doi.org/10.1177/1754073910380972>

- Jaffe, M., Gullone, E., & Hughes, E. K. (2010). The roles of temperamental dispositions and perceived parenting behaviours in the use of two emotion regulation strategies in late childhood. *Journal of Applied Developmental Psychology, 31*(1), 47-59. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.07.008>
- John, O. P., & Gross, J. J. (2004). Healthy and unhealthy emotion regulation: Personality processes, individual differences, and life span development. *Journal of Personality, 72*(6), 1301-1334. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2004.00298.x>
- Livingstone, K., Harper, S., & Gillanders, D. (2009). An exploration of emotion regulation in psychosis. *Clinical Psychology & Psychotherapy, 16*(5), 418-430. <https://doi.org/10.1002/cpp.635>
- Mikolajczak, M., Nelis, D., Hansenne, M., & Quidbach, J. (2008). If you can regulate sadness, you can probably regulate shame: Associations between trait emotional intelligence, emotion regulation and coping efficiency across discrete emotions. *Personality and Individual Differences, 44*(6), 1356-1368. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.12.004>
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development, 16*(2), 361-388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
- Pietromonaco, P. R., Barrett, L. F., & Powers, S. I. (2006). Adult attachment theory and affective reactivity and regulation. In D. K. Snyder, J. A. Simpson, & J. N. Hughes (Eds.), *Emotion Regulation in Couples and Families: Pathways to Dysfunction and Health* (pp. 57-74). American Psychological Association.
- Read, D. L., Clark, G. I., Rock, A. J., & Coventry, W. L. (2018). Adult attachment and social anxiety: The mediating role of emotion regulation strategies. *PLoS one, 13*(12), e0207514. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207514>
- Richards, J. M., & Gross, J. J. (2000). Emotion regulation and memory: The cognitive costs of keeping one's cool. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*, 410-424. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.3.410>
- Saxena, P., Dubey A., & Pandey R. (2011). Role of emotion regulation difficulties in predicting mental health and well-being. *SIS Journal of Projective Psychology & Mental Health, 18*(2), 147-155.
- Schutte, N. S., Manes, R. R., & Malouff, J. M. (2009). Antecedent-focused emotion regulation, response modulation and well-being. *Current Psychology, 28*(1), 21-31. <https://doi.org/10.1007/s12144-009-9044-3>
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2014). Adult attachment and emotion regulation. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (2nd Ed., pp. 237-250). Guilford Press.
- Stefanović-Stanojević, T. (2006). Partnerska afektivna vezanost i vaspitni stilovi. *Godišnjak za psihologiju, 4*(4-5), 71-90
- Vukosavljević-Gvozden, T. i Hanak, N. (2007). Kapacitet za empatiju različitih organizacija afektivnog vezivanja odraslih. U N. Hanak i A. Dimitrijević (Ur.), *Afektivno vezivanje: teorija, istraživanja, psihoterapija* (str. 183-206). Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
- Wei, M., Vogel, D. L., Ku, T.-Y., & Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, affect regulation, negative mood, and interpersonal problems: The mediating roles of emotional reactivity and emotional cutoff. *Journal of Counseling Psychology, 52*(1), 14-24. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.1.14>

MALADAPTIVE EMOTION REGULATION AND ATTACHMENT DIMENSIONS: IS THE SUPPRESSION OF EMOTION EXPRESSION RELATED TO ATTACHMENT INSECURITY?

Luka Mijatović

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Introduction: *The relationship between attachment quality and certain aspects of emotion regulation was demonstrated in numerous studies. By some evidence, both adaptive and maladaptive coping strategies may be viewed as manifestations of the attachment system. Within the Gross' model of emotion regulation, suppression of emotion expression is considered to be a maladaptive response-focused emotion regulation strategy, associated with difficulties in certain psycho-social domains: higher levels of negative emotions, interpersonal dysfunction, less wellbeing, etc.*

Aim: *The goal of this study was to furtherly explore a link between attachment dimensions with maladaptive emotion regulation.*

Method: *Attachment dimensions were assessed by the Questionnaire for Attachment Assessment, comprising 7 subscales: Use of Secure Base, Anxiety about Losing Secure Base, Unresolved Family Traumatization, Negative Working Model of Self, Negative Working Model of Others, Poor Anger Regulation, and Capacity for Mentalization. Suppression of emotion expression as a maladaptive emotion regulation strategy was assessed using the Emotion Regulation Questionnaire (ERQ). From the initial sample (N=190) two groups were formed: 1) respondents (N1=61) with scores on Suppression of emotion expression scale below first quartile (“low suppression”) and 2) those (N2=62) with scores above third quartile on the same scale of ERQ (“high suppression”). Subjects were special education and rehabilitation students from the University of Belgrade.*

Results: *T-test for independent samples revealed significantly lower scores on scales Use of Secure Base ($t=6.115$, $df=121$, $p<.001$), Anxiety about Losing Secure Base ($t=2.391$, $df=121$, $p<.05$) and higher scores on Negative Working Model of Self ($t=-3.543$, $df=121$, $p<.001$), Negative Working Model of Others ($t=-2.871$, $df=121$, $p<.01$) and Poor Anger Regulation ($t=-2.411$, $df=121$, $p<.05$) in the “high suppression” group.*

Conclusion: *According to results, subjects who suppress more also report characteristics of attachment typical for insecure attachment patterns. These findings confirm the maladaptive nature of expressive suppression as a usual emotion regulation strategy.*

Keywords: *emotion regulation, maladaptive regulation strategies, suppression of emotion expression, attachment dimensions*